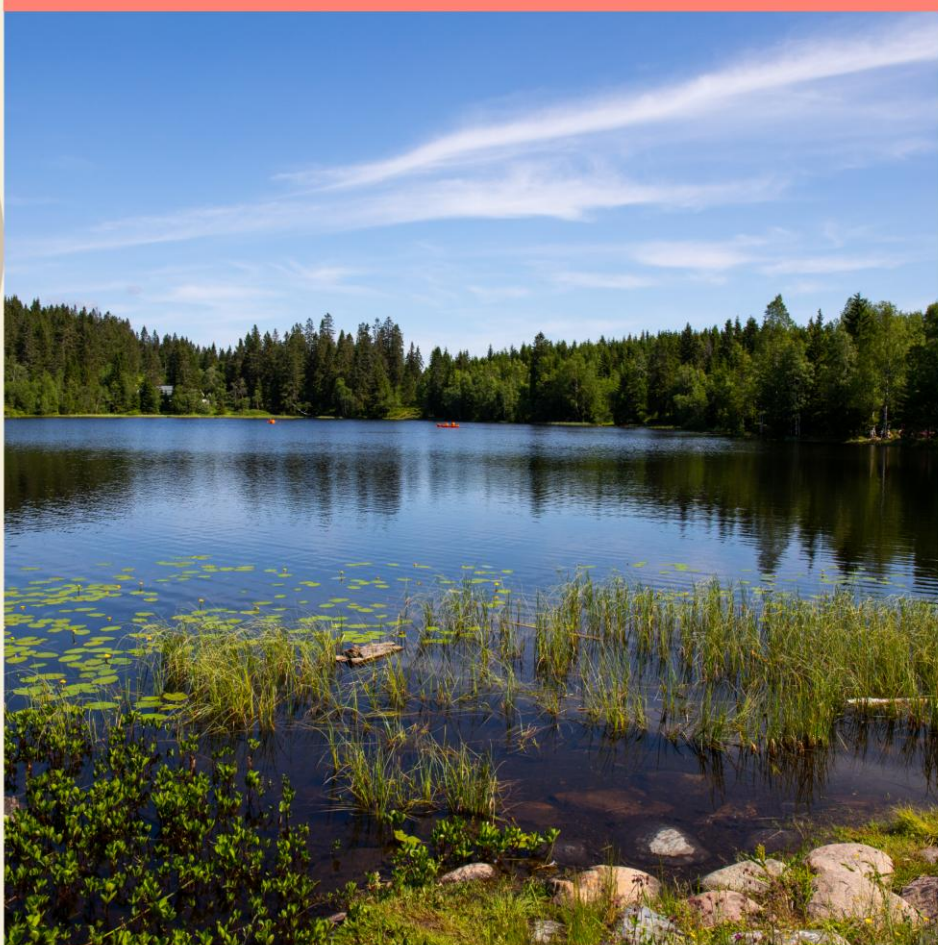

Oslo

Faglig veileder for veiledningstilbudet til fosterhjem

Dato: 19.03.2025

Foto: Oslo kommune, Bymiljøetaten

Design/ layout: Oslo kommune

Ansvarlige: Marte Olbergsveen og Trine Sørensen

Innholdsfortegnelse

1. Kort om faglig veileder for veiledningstilbudet til fosterhjem	4
1.1 Formål og målgruppe	4
1.2 Kunnskapsgrunnlaget	5
2. Faglig forståelse og grunnlag for veiledningstilbudet	7
2.1 Lovverk	7
2.2 Definisjon av veiledning	7
2.3 Kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum»	8
2.4 Faglig forankring	9
3. Organisering av veiledningstilbudet	13
3.1 Struktur, varighet og omfang	13
3.2 Hvem skal få tilbud om spesialisert veiledning?	15
3.3 Kompetansekrav for veileder	15
3.4 Ekstern veiledning	16
4. Målsetting for veiledningstilbudet	17
4.1 Veiledningen styrker kompetansen til fosterforeldre	17
4.2 Veiledningen bruker «Læringsgropa» som forståelsesramme for utvikling	17
4.3 Veiledningen er prosessorientert	18
4.4 Veiledningen bidrar til refleksjon	18
4.5 Veiledningen skaper et trygt rom til å utforske ulike tema	19
Litteraturliste	22

1. Kort om faglig veileder for veiledningstilbudet til fosterhjem

1.1 Formål og målgruppe

Systematisk oppfølging av fosterhjem er avgjørende for å kunne gjøre gode vurderinger og gi et omsorgstilbud som er til barnets beste.

Formålet med en faglig veileder for veiledningstilbudet til fosterhjem i Oslo kommune er:

- å bidra til at barn i fosterhjem får god og forsvarlig omsorg
- å bidra til forsvarlig oppfølging av fosterhjem
- å bidra til likeverdige tjenester på tvers av bydelene
- å forebygge utilsiktede flyttinger og brudd i fosterhjem.

Det er viktig at alle fosterforeldre får tilbud om veiledning, og at tilbudet om veiledning gis tidlig.

Fosterforeldre

Målgruppen for den faglige veilederen er alle ansatte som tilbyr veiledning til fosterhjem, både i barnevernstjenestene og i Barne- og familieetaten (BFE). Veilederen tar utgangspunkt i dagens organisering som innebærer at veiledning gis av både bydelene og av BFE. Barnevernstjenestene har i henhold til fosterhjemsforskriften, ansvar for å gi nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterfamiliene. Spesialisert veiledning kan utføres av BFE på vegne av barnevernstjenestene. I disse tilfellene sender barnevernstjenestene ved barnets kontaktperson henvisning til BFE. Når BFE ikke gir spesialisert veiledning, har barnevernstjenestene ansvar for å tilby dette selv til fosterfamiliene.

Faglig veileder for veiledningstilbudet til fosterhjem gjelder for ordinære fosterhjem, gruppefosterhjem og spesialiserte fosterhjem som følges opp av Oslo kommune. Dette inkluderer også fosterhjem som er rekruttert i barns familie og nettverk. Når barn er plassert i spesialisert fosterhjem som er tilbudt av privat leverandør, må barnevernstjenesten påse at leverandør tilbyr veiledning til fosterfamilien i tråd med denne veilederen. Veilederen gjelder ikke for beredskapshjem. Beredskapshjem har andre oppfølgingsbehov enn fosterhjem, og de følges opp av beredskapshjemavdelingen i BFE.

Veilederen er utarbeidet i en arbeidsgruppe bestående av representanter fra fire barnevernstjenester i Oslo, to ansatte ved Enhet for fosterhjemsveiledning, opplæring og støtte (EFOS) i BFE, ansatte med ansvar for veiledning av gruppefosterhjem og spesialiserte fosterhjem og to andre ansatte ved BFE med ansvar knyttet til fosterhjemsområdet.

Alle fosterhjem har samme krav til opplæring og godkjenning, samt rett til oppfølging. Nye fosterhjem skal gjennomføre opplæring etter nasjonal standard. EFOS tilbyr opplæringsprogram til fosterhjemmene i Oslo, SOLID. Den faglige forankringen og ulike tema som gjennomgås i SOLID danner grunnlaget for videre oppfølging og veiledning av

fosterforeldrene. Veiledningstilbudet til fosterhjem bygger derfor på og ses i sammenheng med SOLID.

1.2 Kunnskapsgrunnlaget

For å sikre at den faglige veilederen er forankret i erfaringskunnskap fra fosterfamilier er det gjennomført intervjuer med fire fosterforeldre som mottar veiledning fra Oslo kommune. Det er også gjennomført ett intervju med Norsk fosterhjemsforening. Fosterforeldrene og Norsk fosterhjemsforening har gitt viktige innspill om betydningen av veiledning for fosterforeldre, samt organisering og innhold i veiledningstilbudet. Ungdomsrådet i BFE har gitt råd og innspill om hvilke tema i veiledning av fosterforeldre som er særlig viktige for barn og unge i fosterhjem.

Veilederen bygger på kunnskapsgrunnlaget «Oppfølging av regjeringens fosterhjemsstrategi 2021-2025. Erfaringer fra bydelsbarnevernet i Oslo kommune høsten 2022» utarbeidet av BFE i 2023 (BFE; 2023). Regjeringens fosterhjemsstrategi (BFD; 2021), «Tiltaksplan for fosterhjemsrekruttering» (BFD; 2023), og tiltak som følge av NOU 2023:7 «Trygg barndom - sikker fremtid», er også lagt til grunn (BFD; 2023).

Stortingsmelding «Fosterheim – ein trygg heim å bu i» ble publisert 21. juni 2024 (BFD; 2024). Fosterhjemsmeldingen og Bufdirs veileder om oppfølging av barn i fosterhjem er vektlagt i arbeidet med å utarbeide veilederen (Bufdir; 2024). Det er videre innhentet kunnskap og erfaringer om veiledningstilbudet til fosterhjem fra Bufetat region vest og Bufetat region øst, samt Nasjonalt Spisskompetansemiljø i Bufetat region sør.

I arbeidet med veilederen er det også sett hen til relevante rapporter og fagdokument utarbeidet av BFE. Dette gjelder beskrivelse av veiledningstilbudet til fosterhjem i regi av EFOS (BFE; 2024) og BYMIFS fagdokument (BFE; 2024). BYMIF gir tilbud til ungdom med minoritetsbakgrunn, og har blant annet tilbud om gruppefosterhjem. Nylig utarbeidet rapport om erfaringer fra barn og unge i fosterhjem «Et hjem er et sted du skal føle deg komfortabel i. Erfaringer fra barn og unge i fosterhjem» er også vektlagt (BFE; 2024). Denne rapporten bidrar til kunnskap om barn og unges erfaringer, og gir et viktig kunnskapsgrunnlag for utvikling av fosterhjemsfeltet i Oslo kommune.

Faglig veileder for veiledningstilbudet til fosterhjem

Veiledningstilbudet:

- styrker kompetansen til fosterforeldre
- bruker “Læringsgropa” som forståelsesramme for utvikling
- er prosessorientert
- bidrar til refleksjon
- skaper et trygt rom til å utforske ulike tema

Alle nye fosterhjem i Oslo skal motta **spesialisert veiledning**. Fosterhjem kan også tilbys spesialisert veiledning i særlig utfordrende perioder og livsfaser. Fosterhjemmene har tilbud om veiledning i inntil to år. Etter ett år vurderes fosterforeldrenes videre behov og nytte av veiledningen.

Veiledningstilbudet bygger på Trygg Base-modellen og traumebevisst omsorg. Dette gir et godt faglig og teoretisk rammeverk. Veiledningstilbudet skreddersys til den enkelte fosterfamilien. Kunnskapsmodellen – Barnets behov i sentrum ligger til grunn for hvordan barnets behov kan ivaretas systematisk fra oppstart og gjennom hele fosterhjemsoppholdet. Kartlegging av barnets situasjon danner grunnlaget for hvordan oppfølgingen av fosterforeldrene, inkludert veiledningstilbudet, kan innrettes. Dette skaper gode betingelser for at oppfølgingen kan bli helhetlig og tilrettelagt.

2. Faglig forståelse og grunnlag for veiledningstilbudet

2.1 Lovverk

Barnevernstjenestens ansvar for veiledning av fosterhjem er forankret i lov om barnevern § 9-6 «Oppfølging av barn i fosterhjem og oppfølging av fosterfamilien»:

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp barnet i fosterhjemmet, jf. kapittel 8.

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp fosterfamilien så lenge barnet er i fosterhjemmet. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for å følge opp fosterhjem som etaten tilbyr, jf. § 16-3 annet ledd bokstav a og c.

Videre beskrives ansvaret for veiledning av fosterhjem i forskrift om fosterhjem § 9 oppfølging av fosterfamilien:

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp fosterfamilien, så lenge barnet er i fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd.

Barnevernstjenestens oppfølging av fosterfamilien skal være helhetlig og tilpasset fosterfamiliens behov. Barnevernstjenesten må jevnlig vurdere behovene for økonomiske, praktiske og faglige virkemidler. Barnevernstjenesten skal gi nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene og fosterforeldrenes egne barn.

Barnevernstjenesten skal lage en plan for oppfølging av fosterfamilien. Planen skal endres ved behov, i samarbeid med fosterforeldrene.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvar for å følge opp fosterfamilier som etaten har ansvar for etter barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a og c, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd annet punktum. Barne-, ungdoms- og familieetaten må gi nødvendig informasjon til omsorgskommunen, som har ansvaret for å følge opp barnet, jf. § 8.

Barne- og familieetaten i Oslo kommune ivaretar Barne-, ungdoms- og familieetatens oppgaver og myndighet i henhold til lov om barnevern § 16-6.

Et viktig lovkrav som påvirker veiledningstilbudet til fosterhjem er ivaretagelse av barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn, jf. lov om barnevern § 1-8.

2.2 Definisjon av veiledning

Barnevernstjenesten skal ifølge forskrift om fosterhjem *gi nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene og fosterforeldrenes egne barn* (Forskrift om fosterhjem; 2024). I tillegg til denne oppfølgingen skal fosterhjem i Oslo motta **spesialisert veiledning**. Dette innebærer at veiledningen er kunnskapsbasert, og at veilederen må ha relevant fagbakgrunn og kompetanse. Det må settes klare mål for veiledningen, og veiledningen skal evalueres kontinuerlig. Dette er i tråd med føringer i fosterhjemsmeldingen fra 2024 (BFD; 2024).

Følgende definisjoner beskriver nærmere hva spesialisert veiledning innebærer, og gir en utdypende beskrivelse av det som skjer i veiledningsrommet:

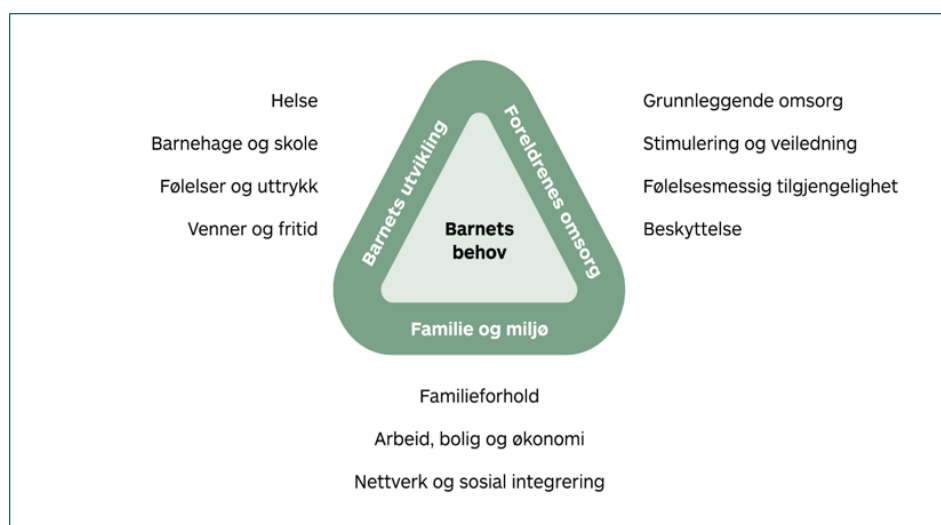
Veiledning ses på som: *en utviklingsorientert samtale der formålet er å bidra til refleksjon og ettertanke og gi hjelp til å gjøre kvalifiserte valg som vil kunne føre til endring og forbedring. Det karakteristiske ved samtalen er at den gjennomføres i en atmosfære av gjensidig tillit og er preget av støtte og utfordring* (Mathisen og Høigaard; 2021).

God veiledning handler om emosjonell og oppbyggende støtte, som gjør at man kan løfte blikket i enkeltsituasjoner, se løsninger, finne veier ut av fastlåste mønstre og se hvordan egen rolle og samspill kan påvirke barnets opplevelse av situasjonen og deres atferdsuttrykk (Paulsen og Ytreland; 2022).

Spesialisert veiledning vil på denne måten være et supplement til råd, veiledning og støtte som fosterforeldrene mottar løpende fra barnets kontaktperson i barnevernstjenesten.

2.3 Kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum»

Kunnskapsmodellen "Barnets behov i sentrum" er et rammeverk for systematisering av kunnskap om og forståelse av barns utvikling og behov. Modellen er basert på Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell, der barnets utvikling ses på som et resultat av samspillet mellom ulike dimensjoner i barnets liv. I sentrum av Kunnskapsmodellen er barnet selv, mens hver av de tre dimensjonene representerer områder som har betydning for barnets livssituasjon (Bufdir; 2024).

Kunnskapsmodellen danner grunnlag for hvordan barnets behov kan ivaretas systematisk fra oppstart og gjennom hele fosterhjemsoppholdet. Barn i fosterhjem har to familiesystemer. Det er derfor nødvendig å vurdere barnets behovsområder i begge familiesystemene, samtidig som det er viktig å se familiene i sammenheng (Bufdir; 2024).

Barnets kontaktperson i barnevernstjenesten er ansvarlig for å identifisere barnets risiko- og beskyttelsesområder ved å kartlegge barnets situasjon og behov for støtte og omsorg. Dette danner grunnlaget for hvordan oppfølgingen av fosterforeldre, inkludert veiledningstilbudet, skal innrettes for å understøtte barnets behov og utvikling. Kunnskapsmodellen bidrar dermed til å tydeliggjøre barnets behov, og skaper gode betingelser for at oppfølgingen kan bli helhetlig og tilrettelagt (Bufdir; 2024).

Mange barn i fosterhjem har omfattende behov innenfor de fire områdene i dimensjonen «barnets utvikling». Barnets utvikling må ses i samspill med dimensjonene «fosterforeldrenes omsorg» og «familie og miljø». Fosterforeldrene har gjennomført opplæring etter nasjonal standard og blitt egnethetsvurdert. Med dette som bakgrunn har de blitt godkjent som fosterforeldre til barnet. Utgangspunktet er dermed at fosterforeldrene har alminnelige gode omsorgsferdigheter. Samtidig kan barnet ha så store omsorgsbehov at fosterforeldrene trenger støtte og veiledning på ett eller flere områder innenfor dimensjonen «foreldrenes omsorg» for at de skal klare å ivareta barnets behov på en tilfredsstillende måte.

I dimensjonen «familie og miljø» inngår blant annet rammevilkårene for fosterfamilien. Rammevilkårene må baseres på faglige anbefalinger jf. kriteriemodellen (Bufdir; 2021). Dimensjonen «familie og miljø» inneholder også støtte og ressurser i barnets og fosterfamiliens nettverk, både private og profesjonelle aktører. Videre inngår kontakt og samvær med biologisk familie i denne dimensjonen.

Barnets behov dekkes dermed ved at det skjer en målrettet innsats på alle sider av trekanten. Forsterkningstiltak, som for eksempel spesialisert veiledning, kan bidra vesentlig til at barnets behov blir dekket.

2.4 Faglig forankring

I henhold til Fosterhjemsmeldingen skal den spesialiserte veiledningen være kunnskapsbasert (BFD; 2024). Veiledningstilbudet til fosterhjem i Oslo bygger på Trygg Base-modellen (Trygg Base) og traumebevisst omsorg (TBO), hvor målet er å hjelpe fosterforeldrene til å gi sensitiv omsorg som grunnlag for utvikling av trygge og nære relasjoner. Trygg Base og TBO gir et godt faglig og teoretisk rammeverk for veiledningstilbudet, og er også tema i SOLID. Dette bidrar til å skape en sammenheng mellom opplæringen og veiledningstilbudet for fosterforeldre.

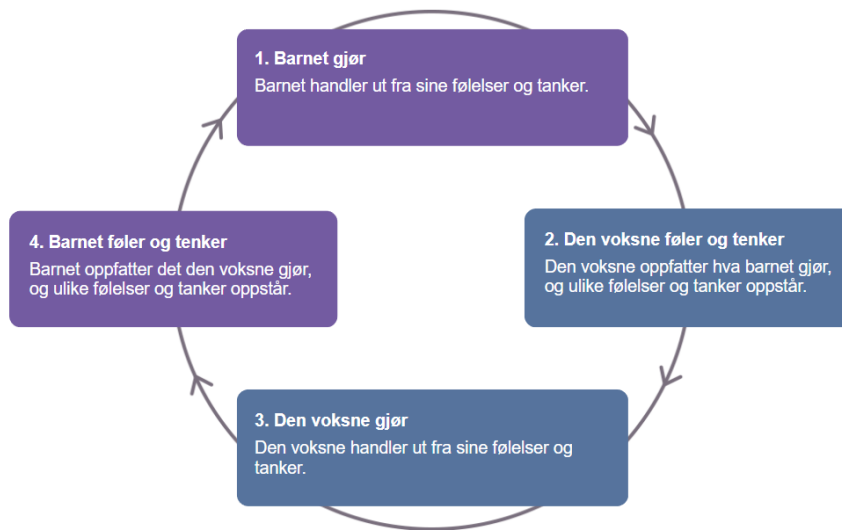
Trygg Base har sitt fundament i teori og forskning om tilknytning og resiliens/ motstandskraft (Scofield og Beek; 2014). Resiliens er et utviklingspsykologisk begrep som beskriver et individs evne til å håndtere vanskelige situasjoner uten å utvikle vedvarende psykisk lidelse (Det store norske leksikon; 02.12.2024). Å leve i trygge og nære relasjoner bidrar til å styrke og opprette beskyttende faktorer både i og rundt barnet. Dette innebærer at barnet utvikler kompetanse som også kan brukes i andre relasjoner og sosiale sammenhenger.

Fosterforeldrene kan hjelpe barna til å føle seg inkludert på mange måter, for eksempel presentere barnet som vårt nye familiemedlem. Bruke ord som «min» og «vårt», ikke bruk begrepet «fosterbarn».

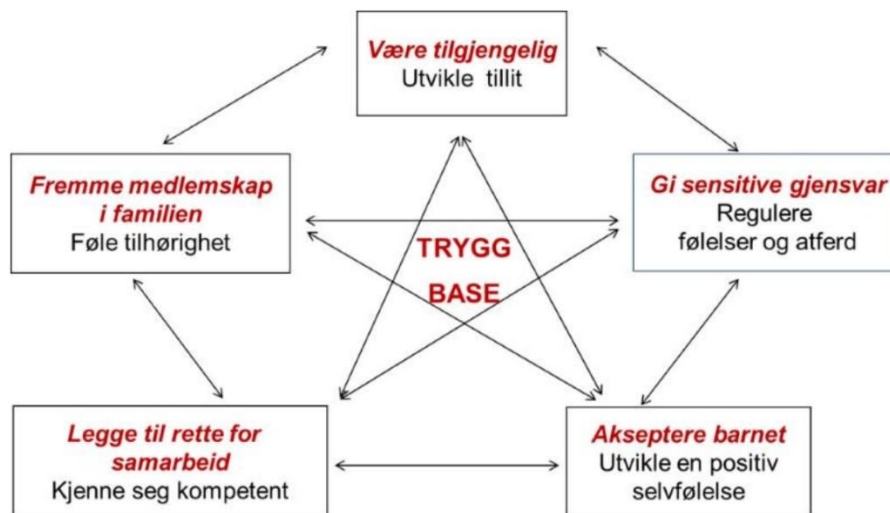
Ungdom i Ungdomsrådet

Sentralt i Trygg Base - modellen er omsorgssirkelen og omsorgsstjernen (Scofield og Beek; 2014). Omsorgssirkelen brukes for å forstå ulike samspillsituasjoner mellom barnet og omsorgspersonene. Det skjer en gjensidig påvirkning hvor det den voksne tenker og føler om det barnet gjør, påvirker hvordan den voksne reagerer. Dette påvirker igjen barnets tanker og følelser om seg selv og hvordan barnet oppfører seg. Gjennom alle de daglige repetisjonene i

hverdagen med å bli forstått og møtt på en god måte, styrkes barnets trygghet, selvfølelse og mestringskompetanse (Bufdir; 2022).

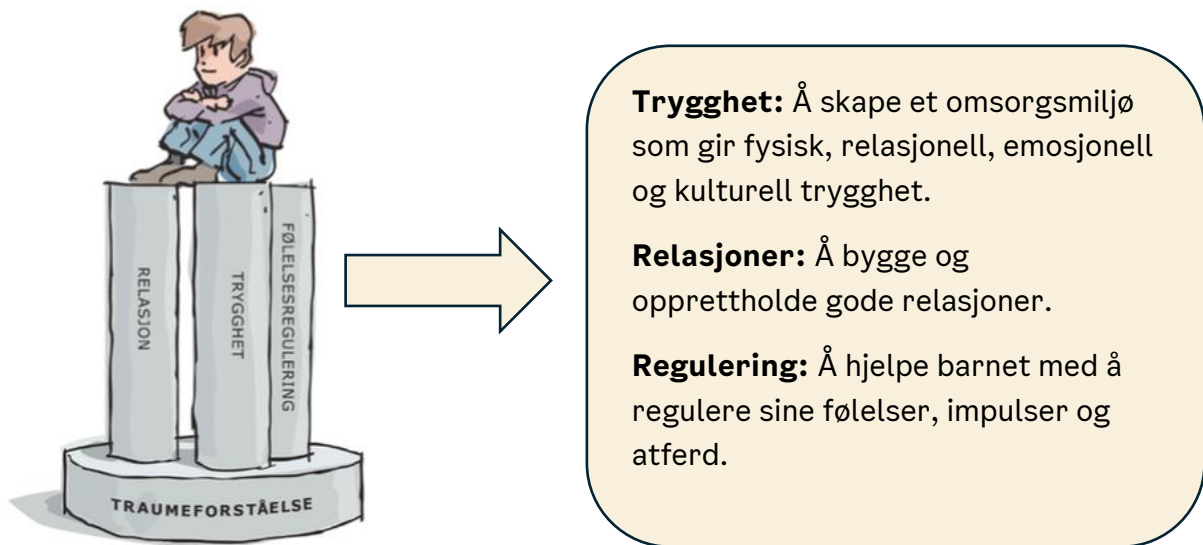

Omsorgsstjernen består av fem dimensjoner eller utviklingsområder for omsorgsutøvelse. De fire første dimensjonene er hentet fra tilknytningsteori, og er sentrale for utvikling av trygg tilknytning. I Trygg Base-modellen er også en femte dimensjon lagt til: å *fremme medlemskap i familien*. Denne dimensjonen er særlig viktig for barn som bor i fosterhjem. Alle dimensjonene både overlapper og er forbundet med hverandre (Scofield og Beek; 2014).

Traumebevisst omsorg (TBO) bygger på kunnskap om traumer, tilknytnings- og utviklingspsykologi og nevrobiologi. TBO er en forståelsesramme med fokus på å forstå og støtte barn og unge som har opplevd traumer (RVTS Sør; 28.11.2024). Traumatiske opplevelser kan true og forstyrre et barns utvikling. Mest alvorlig er det dersom barnet opplever traumatiske hendelser og stress over tid – og særlig når det skjer i omsorgssituasjonen, av de som egentlig skal beskytte mot slike hendelser (RVTS Øst; 28.11.2024).

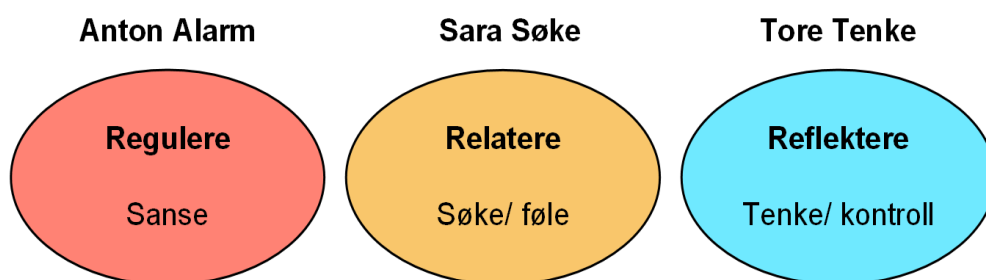
De tre grunnpilarene i TBO er trygghet, relasjon og følelsesregulering (RVTS Sør; 28.11.2024):

Det er viktig at fosterforeldrene tar det første steget og ansvaret for å bygge relasjon. Legge opp til litt alenetid med de voksne, slik at barnet kan bli bedre kjent.

Ungdom i Ungdomsrådet

Grunnpilarene kan ses i sammenheng med de tre gode hjelperne som symboliserer hjernens alarm- og reguleringssystem. Målet er å hjelpe voksne med å forstå og forklare barns reaksjoner under stress, samt styrke barnets kapasitet til selvregulering og selvforståelse (RVTS Øst; 28.11.2024).

Barn med traumatiske opplevelser kan ha vansker med å **regulere** seg selv. I en omsorgssetting snakker vi ofte om makro- og mikroregulering (Hart; 2016). Makroregulering handler om de ytre strukturene, evnen til å planlegge og balansen mellom stimuli og ro. Den ytre strukturen gjør hverdagen forutsigbar for et barn. Mikroregulering er den direkte samhörigheten, evnen til å være synkronisert og være påkoblet den andre. Mennesker er avhengig av et annet menneske for å utvikle evnen selvregulering. Det er derfor viktig å se disse dimensjonene i sammenheng. Omsorgspersoner må kunne beherske og være på begge arenaene for å kunne hjelpe barnet.

Barn kan være usikre på hva de kan gjøre og ikke gjøre når de flytter inn i et fremmed hjem. Jeg var usikker på når jeg fikk mat neste gang, derfor gjemte jeg mat under senga. Det er viktig å forklare rammene i fosterhjemmet når barn flytter inn, sånn bruker vi å gjøre det her.. Fortelle at dette forventer vi av deg, men samtidig spørre hva barna forventer av fosterforeldrene, så det blir toveis. Rammesetting gir oversikt og kontroll for barnet.

Ungdom i Ungdomsrådet

Barn trenger sensitive, direkte og utforskende voksne – som er gode til å regulere nærhet og avstand til andre. Mange barn som har opplevd skuffelser og krenkelser, trenger tid før de stoler på voksne. I denne prosessen må fosterforeldre tåle avvisning og vanskelig atferd. Dette krever at fosterforeldrene reflekterer over seg selv og sine reaksjoner, både over egne erfaringer og utfordringer i møtet med barna. Det betyr å **relatere**.

Reflektere handler om at barn forsøker å skape mening i det som skjer. Barn trenger aldersadekvat informasjon. Fosterforeldrene må vurdere barnets tilstand og utviklingsnivå, og benytte perioder barnet er innenfor toleransevinduet (RVTS Øst; 28.11.2024).

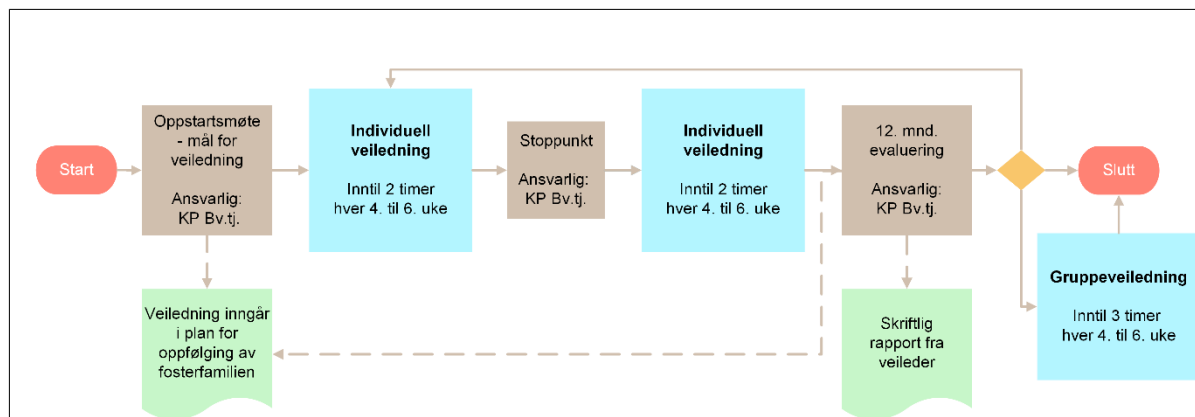
Viktig at fosterforeldrene ikke går til angrep hvis barnet er sint. Være på samme side som fosterbarnet. Når fosterbarnet blir sur så ser de ofte på alle som en trussel. Da må fosterforeldrene vise at de er ikke en trussel, men at de vil hjelpe barnet og være der for barnet.

Ungdom i Ungdomsrådet

3. Organisering av veiledningstilbudet

3.1 Struktur, varighet og omfang

Veiledningstilbudet må tilpasses og skreddersys til den enkelte fosterfamilien og deres behov. Standardforløpet for veiledningstilbudet ser slik ut:

Veiledningen må være individuelt tilpasset. Det er viktig at veileder i starten bruker tid på å få kunnskap om fosterforeldrenes familiebakgrunn og deres kunnskap og forståelsesramme.

Fosterforeldre

Det gjennomføres et oppstartsmøte hvor fortrinnsvis fosterforeldrene, veileder og barnevernstjenesten deltar. I forkant av oppstartsmøte er barnets og fosterfamiliens situasjon, og behov for støtte og omsorg, kartlagt gjennom bruk av kunnskapsmodellen som beskrevet i kapittel 2.3. Denne kartleggingen danner grunnlag for utforming av mål for veiledningstilbudet til fosterforeldrene. Målene gjennomgås i oppstartsmøtet.

Veiledningstilbudet inngår i plan for oppfølging av fosterfamilien. Det er nødvendig med evaluering gjennom veiledningsforløpet for å sikre at fosterhjemmet mottar riktig og tilstrekkelig veiledning. På oppstartsmøte avtales det hvordan evaluering skal gjennomføres. Evalueringen kan gjennomføres ved telefonsamtale, digitalt møte eller møte med fysisk oppmøte for eksempel i forbindelse med oppfølgingsbesøk. Hvis veileder underveis i veiledningsforløpet blir bekymret for barnet/ fosterfamiliens situasjon, skal veileder formidle sin bekymring til kontaktperson ved barnevernstjenesten. Det anbefales at evaluering gjennomføres innen ett år, med et stopp-punkt etter cirka seks måneder.

Veiledning tilbys inntil to timer hver 4. til 6. uke. Frekvensen på veiledningen må likevel alltid vurderes ut ifra behov, for eksempel kan det være naturlig å ha hyppigere veiledning i en oppstartsfase og sjeldnere når man nærmer seg avslutning av et veiledningsforløp. Møter mellom fosterforeldre og veileder gjennomføres digitalt eller ved fysisk oppmøte. Ved behov kan fosterforeldrene kontakte veiledere per telefon.

Nye fosterhjem må forplikte seg til å benytte veiledningstilbudet. Det kan variere om en av fosterforeldrene eller begge deltar i veiledningen. Veileder kan ved behov også ha veiledningssamtaler med fosterforeldrenes egne barn. I utgangspunktet kan fosterhjemmene tilbys veiledning i inntil to år. Etter ett år vurderes fosterforeldrenes videre behov og nytte av veiledningen. Dette gjøres i samråd mellom fosterforeldrene, veileder og kontaktpersonen i barnevernstjenesten. I enkelte tilfeller kan fosterforeldrene ha behov for veiledning over lenger tid, og tilbudet må tilpasses dette.

Tilgjengelighet er viktig, spesielt i starten. Det er også viktig med fleksibilitet både når det gjelder gjennomføring av veiledningen og omfang/ hyppighet, slik at det er ut ifra vårt behov.

Det er også ønskelig at veileder tilbyr samtaler med andre i familien ved behov, for eksempel biologiske barn.

Fosterforeldre

Veiledningstilbudet innebærer både individuell veiledning og eventuelt gruppeveiledning. Individuell veiledning innebærer å gi tilpasset veiledning ut ifra de spesifikke behovene til barnet og fosterfamilien. Gruppeveiledningen gir fosterforeldrene mulighet til å dele erfaringer, utforske egen praksis og få emosjonell støtte fra andre fosterforeldre. Her er veileders rolle å lede samlingene ved å sette fag og tema på dagsorden, fasilitere god gruppedynamikk og stimulere til refleksjon. Gruppeveiledning ledes oftest av to veiledere, mens én veileder har ansvar for individuell veiledning med fosterforeldre. Begge veiledningsformene bidrar med å gi fosterforeldrene kunnskap, verktøy og strategier for å håndtere ulike situasjoner og utfordringer.

Ved nye innflyttinger i fosterhjem skal det tilbys individuell, spesialisert veiledning. Gruppeveiledning kan tilbys når fosterforeldrene, veileder og barnevernstjenesten vurderer at dette tilbudet kan være nyttig for fosterforeldrene.

Det er fint med individuell veiledning i starten, og gruppeveiledning etter hvert.

Det kan være en ensom rolle å være fosterforelder. En møter mange utfordringer som fosterforeldre, som kan være vanskelig å sette seg inn i.

Det er derfor fint og nyttig å dele erfaringer med andre i samme situasjon gjennom gruppeveiledning.

Fosterforeldre

Når veiledningstilbudet avsluttes, skal veileder utarbeide en rapport om gjennomføring og veiledningens innhold, samt eventuelle anbefalinger til videre oppfølging av fosterhjemmet. Dersom veiledningen avsluttes på grunn av brudd i fosterhjemmet, er det viktig at veileder og fosterforeldrene har samtale for å bearbeide reaksjoner, følelser og sorg. Det er også

nødvendig å snakke med fosterforeldrene om den videre kontakten mellom barnet og fosterfamilien fremover med henblikk på å nå målet om mest mulig stabilitet for barnet.

Enkelte barn har behov for oppfølging fra andre hjelpeinstanser, og fosterforeldrene kan få tilbud om veiledning fra disse instansene. I slike tilfeller avtales det om veiledningstilbudet skal settes på vent eller fortsette parallelt med oppfølgingen fra annen hjelpeinstans.

Veileder og barnevernstjenesten må sørge for at fosterforeldrene får tilbud om relevant opplæring og kurs. Enhet for fosterhjemsveiledning, opplæring og støtte (EFOS) ved Barne- og familieetaten tilbyr videreopplæring og kurs for fosterforeldre: [BFE/ Faglig ressurside - videreopplæring og kurs for fosterforeldre/ www.fosterhjem.no/oslo](#).

3.2 Hvem skal få tilbud om spesialisert veiledning?

Alle nye fosterhjem skal motta individuell spesialisert veiledning etter at barnet har flyttet inn. Dette er i tråd med føringer i Fosterhjemsmeldingen fra 2024 (BFD; 2024). I tillegg kan fosterhjem tilbys spesialisert veiledning i særlig utfordrende perioder og livsfaser senere i forløpet. Det samme gjelder fosterhjem der det er fare for brudd i fosterhjemmet.

Ved kapasitetsutfordringer må det vurderes hvilke fosterhjem som skal prioriteres. Som hovedregel skal nye fosterhjem prioriteres da statistikk viser at faren for brudd er høyest i de to første årene. I utfordrende perioder med fare for brudd er det også nødvendig at barnevernstjenesten vurderer og iverksetter andre forsterkningstiltak for fosterfamilien.

Gruppefosterhjem og spesialiserte fosterhjem får kontinuerlig spesialisert veiledning av egne fagkonsulenter.

3.3 Kompetansekrav for veileder

Veiledere omfattes av generelle kompetansekrav for ansatte i barnevernstjenesten. I tillegg er det ønskelig med videreutdanning i veiledning, familierapi eller annen relevant videreutdanning. Veiledere må også ha kunnskap og kompetanse om Trygg base og TBO. Videre må veiledere ha erfaring fra arbeid med barn som har opplevd traumer og/ eller levd med omsorgssvikt, eller ha erfaring med oppfølging av omsorgspersonene til disse barna.

SOLID bidrar til at fosterforeldrene får grunnleggende innføring i barns kulturelle rettigheter, det å ha tilhørighet i to kulturer (krysskulturell identitet), kjønns- og seksualitetsmangfold og hvordan identitet formes. Det er viktig at veileder innehar kunnskap og ferdigheter, slik at de kan tematisere og videreutvikle denne forståelsen til fosterforeldrene.

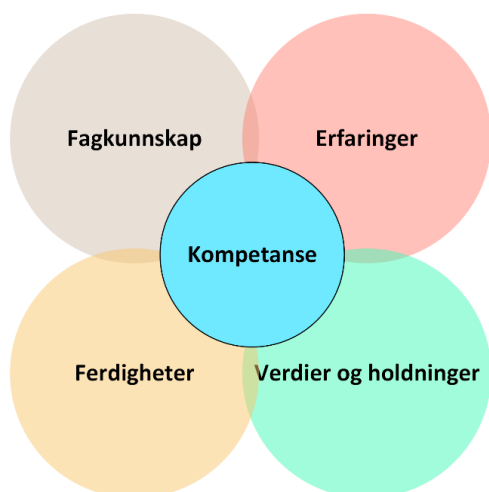
3.4 Ekstern veiledning

Det anbefales at veiledere har tilbud om ekstern veiledning. Det anbefales også at det legges til rette for kollegaveiledning ved behov. Dette gjelder spesielt der ansatte veileder fosterhjem alene.

4. Målsetting for veiledningstilbudet

4.1 Veiledningen styrker kompetansen til fosterforeldre

Kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum» bidrar til å identifisere barnets behov og skaper gode betingelser for helhetlig og tilrettelagt oppfølging, som beskrevet i kapittel 2.3. Kunnskapsmodellen danner grunnlaget for arbeidet med å kartlegge fosterforeldrenes kompetansebehov. I arbeidet med å styrke kompetansen til fosterforeldrene kan kompetansehjulet brukes som verktøy.

Kompetanse er mer enn kunnskap. Det inkluderer også verdier/ holdninger, erfaringer og ferdigheter. Kompetanse forstås som skjæringspunktet mellom områdene (Andersen m.fl.; 2020). Ved å se de ulike kompetanseområdene i sammenheng og knytte det til barnets behov, synliggjøres fosterforeldrenes behov for kompetanseutvikling. Ved utforming av veiledningstilbudet skal utgangspunktet være fosterforeldrenes behov. Dette bidrar til å styrke fosterforeldrenes kompetanse.

4.2 Veiledningen bruker «Læringsgropa» som forståelsesramme for utvikling

Gjennom SOLID har fosterforeldrene fått kjennskap til **Læringsgropa** og hvordan den kan brukes som forståelsesramme og verktøy for læring og utvikling. Læringsgropa er et nyttig verktøy for å anerkjenne hvor man er i læringsprosessen og hva man skal gjøre for å komme videre. Det oppfordres til å nærme seg utfordringer positivt og forbedre sine problemløsningsstrategier (Bufetat region sør; 2022).

Ved å bruke læringsgropa i veiledningen kan fosterforeldrene få hjelp til å forstå og håndtere utfordringene de kan møte i omsorgsrollen. En del av læringsprosessen er å være usikker eller

overveldet ved nye og vanskelige situasjoner med barnet i fosterhjemmet. Det å være i «gropa» betyr at man er i en utfordrende situasjon og at man er på vei til å lære og vokse. Gjennom veiledningen får fosterforeldrene verktøy og strategier for å klatre ut av læringsgropa. Fosterforeldrene kan også få støtte fra andre fosterforeldre gjennom gruppeveiledning. Bruk av Læringsgropa innebærer at fosterforeldrene oppfordres til å reflektere over sine erfaringer og lære av dem. Dette kan hjelpe dem med å håndtere fremtidige utfordringer mer effektivt (Bufetat region sør; 2022).

4.3 Veiledningen er prosessorientert

Veiledningen skal bidra med å støtte og veilede fosterforeldre gjennom ulike utviklings- og endringsprosesser. Et slikt perspektiv på veiledningen hjelper fosterforeldrene med å forstå og håndtere følelsesmessige reaksjoner som oppstår i møte med utfordringer. Dette medfører at fosterforeldrene styrker sin forståelse og sine ferdigheter. Prosessveiledning fokuserer på egenomsorg og beskyttende faktorer, som bidrar til å forebygge slitasje og utbrenthet. I gruppeveiledningen er prosessveiledning også viktig med tanke på gruppedynamikk, samhold og samarbeid i gruppen (Favne psykologbistand; 28.11.2024).

Veileder gir faglige innspill og bringer inn nye faglige perspektiver. Det er fint å ha en sparrepartner, en å drøfte med, å få hjelp til å sortere og finne løsninger.

Fosterforeldre

4.4 Veiledningen bidrar til refleksjon

Veiledningen beskrives som en kunnskapsbasert dialog hvor fosterforeldre og veileder skaper ny kunnskap sammen (Helsebiblioteket; 28.11.2024). Veiledningen fokuserer på å tenke gjennom og bevisstgjøre hva det er som foregår i en selv, i andre og mellom mennesker, det vil si evnen til mentalisering.

Fosterforeldrene må justere omsorgen til barnet og hva det har opplevd, de kan ikke sammenligne fosterbarnet med egne barn og bruke den erfaringen på samme måte.

Ungdom i Ungdomsrådet

Fosterforeldrenes mentaliseringsressurser er et viktig tema i SOLID og i den generelle godkjenningen for å bli fosterforeldre. Å inneha mentaliseringsressurser er viktig for å etablere og fastholde tilknytning til et barn som flytter inn i hjemmet. I tillegg har fosterforeldrenes mentaliseringsressurser betydning for hvordan de ivaretar kontakt med barnets biologiske familie og samtidig integrerer barnet i egen familie. Det å inneha evnen til å mentalisere har stor betydning for sosiale sammenhenger, fordi det gir læring om hvordan se seg selv utenfra og forsøke å forstå andres tanker, følelser og handlinger. Det er derfor viktig for barnas trivsel og utvikling at de tilbys omsorgsrammer hvor de kan tilegne seg slik kompetanse (Bufetat region øst; 2020).

Veileder skal utfordre fosterforeldrenes evne til mentalisering. Fosterforeldrene og veileder reflekterer sammen rundt barnets atferd for å skape forståelse for barnets strategier og handlinger. Refleksjonene bidrar til å videreutvikle fosterforeldrenes mentaliseringsressurser. I perioder kan enkelte fosterforeldre være overveldet av stress. Da vil mentaliseringsressursene være mindre tilgjengelige. I slike tilfeller må veileder tematiserer faktorer som kan redusere belastningene.

4.5 Veiledningen skaper et trygt rom til å utforske ulike tema

Veiledningsrommet

For at veiledningstilbudet skal ha nytteverdi for fosterforeldre må veiledningsrommet ha flere kvaliteter. Etablering av trygg relasjon er en forutsetning for at fosterforeldrene skal bruke veiledningsrommet konstruktivt. Relasjonsbyggingen og kvalitetene i veiledningsrommet henger sammen. Fosterforeldre og veiledere har gitt innspill på hvilke kvaliteter veiledningsrommet skal ha.

Veileder skaper trygghet slik at jeg kan snakke fritt og åpent. Det er rom for å si alt, og veileder tåler det som kommer. Det er en åpen dialog, og rom for tilbakemeldinger begge veier.

Fosterforeldre

Kvaliteter i veiledningsrommet

Forståelse				Raushet
	Refleksjon		Utviklende	
Trygghet		Anerkjennende og støttende	Utfordrende	Romslighet og toleranse
Kunnskapsdeling		Nysgjerrighet	Transparent	
			Ikke-dømmende	Tillit
Taushet	Nyskapende	Åpenhet		

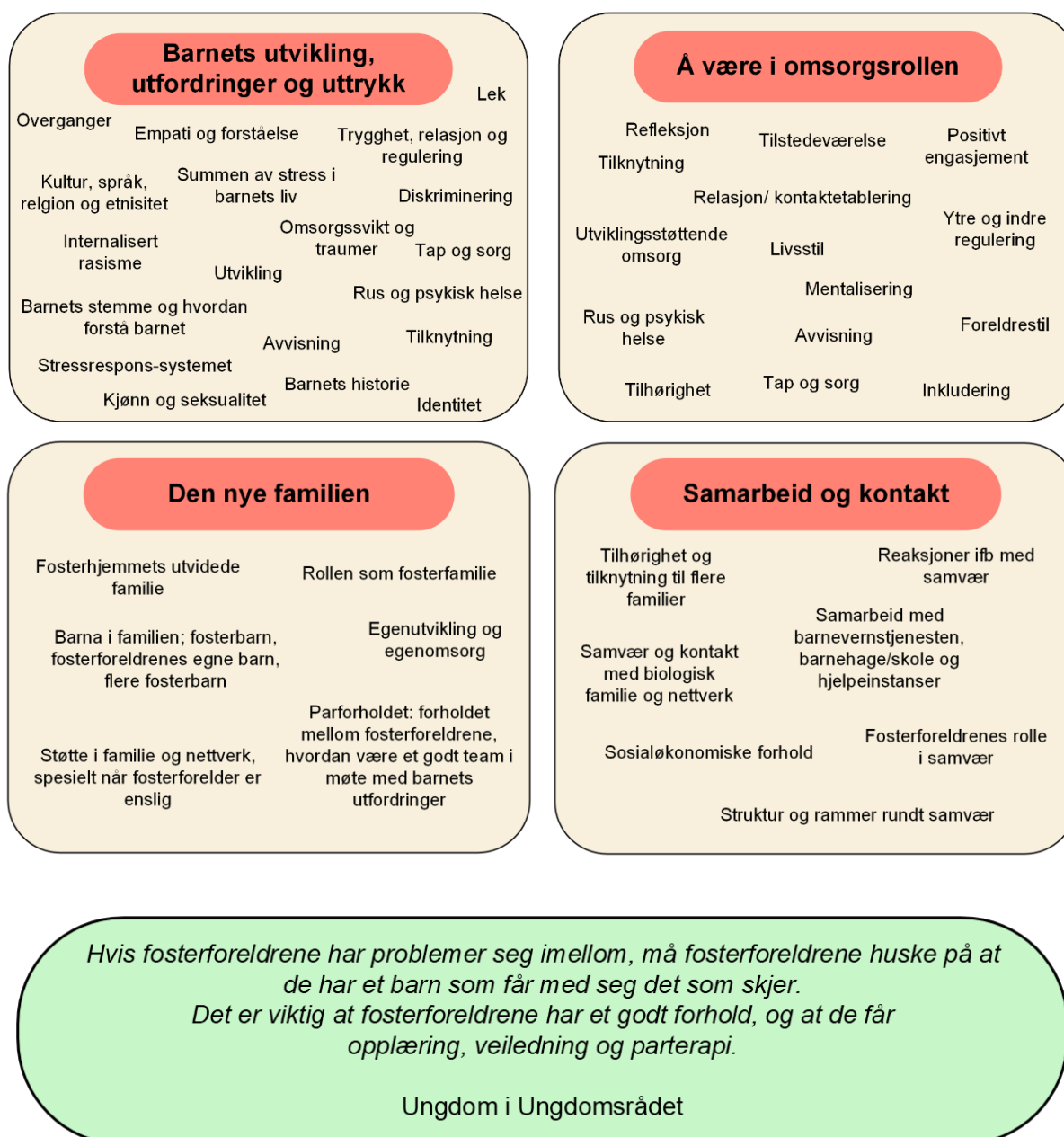
Veileder er god til å lytte og gir emosjonell støtte. Det er godt å få bekreftelse og anerkjennelse for det man står i. Dette bidrar til at man opplever å ikke stå alene.

Fosterforeldre

Tema i veiledningen

Fosterfamiliens behov danner grunnlaget for forskjellige temaer som berøres i veiledningen. Nedenfor presenteres temaer som kan være aktuelle i veiledningen. Fosterforeldrene vil gjenkjenne flere av temaene fra SOLID. Undertemaene er ikke utfyllende, men ment som råd for veiledere.

Barnets kontaktperson i barnevernstjenesten har ansvar for å sikre barnets rett til medvirkning. Hvis barnet løfter opp tema som kan være aktuelle i veiledningen, må kontaktperson formidle dette til veileder. I enkelte tilfeller kan det være behov for og hensiktsmessig at veileder snakker direkte med barnet. Dette må i så fall avtales mellom veileder og barnets kontaktperson i barnevernstjenesten. Ungdommer, fosterforeldre og veiledere har gitt innspill på aktuelle temaer i veiledningen.

Mangfold er et viktig tema i veiledningen. Mangfold handler blant annet om etnisitet, språk, kjønn- og seksualitet og funksjonsvariasjoner. Det å kunne sette seg inn i hvordan andre har det, og være respektfull i møte med ulikhet, omtales som mangfoldskompetanse. Barnet kan oppleve utenforskap, rasisme og diskriminering. For å støtte barnets identitetsutvikling, er det nødvendig at fosterforeldrene har kunnskap og bevissthet knyttet til barnets mangfold og hva det betyr for barnet. Ved å utvikle både egen og barnets mangfoldskompetanse, kan fosterforeldre være en god støtte i barnets hverdag og utvikling (Bufdir; 2022).

Når barnet har en annen kulturell bakgrunn enn fosterfamilien, må ivaretagelse av barnets kultur, etnisitet, språk og religion være tema i veiledningen med fosterforeldrene (Bufdir; 2024). Et gjennomgående tema for krysskulturelle barn er å finne ut av sin identitet. Identitet henger sammen med flere andre områder; tilhørighet, verdier og normer, hvordan man ser ut og ter seg sammenlignet med familie, venner og samfunn, samt hva og hvem man relaterer seg til.

Alle har en kultur, og mange følger en religion. Identitet har alt med seg selv å gjøre. Mange i Ungdomsrådet føler på at man har med seg mye fra kulturen sin. Tror det er en viktig del av identiteten din. Kanskje du ikke legger merke til det når du er yngre, men når du er eldre og ikke kan noe om kulturen eller språket og du møter noen fra kulturen føler man seg fremmedgjort. Det handler om tilhørighet.

Ungdommer i Ungdomsrådet

Fosterhjem i familie og nære nettverk har flere særegne utfordringer, og disse må tematiseres i veiledningen. Overordnet kan man si at utfordringene knytter seg til det å håndtere rollen som fosterforeldre samtidig som man har en rolle som foreldre, søsken eller annen relasjon i familie/ nettverk til barnets biologiske mor eller far. Oppfølgingen fosterhjem i familie og nære nettverk får, har tradisjonelt sett ikke vært tilpasset kompleksiteten ved dobbeltrollen som disse fosterhjemmene har (Tonheim m.fl.; 2021).

Jeg kan ikke snakke med familien på samme måte lenger. Det blir også endring i roller, hvem skal ta ansvar for jul og bursdager. Familien blir på en måte splittet.

Fosterforelder

For at fosterforeldrene skal få et tilpasset og skreddersydd veiledningstilbud må temaer som er spesifikt for fosterhjem i familie og nære nettverk løftes i veiledningen. Dette kan for eksempel være:

- Lojalitetskonflikt og krysspress
- Familiedynamikk og endring i roller
- Følelser som avmakt, dårlig samvittighet, skyld, skam og sinne
- Utfordringer med samvær og kontakt med biologisk familie
- Spesielle utfordringer i samarbeid med barnevernstjenesten.

Det er mange forskjellige følelser. Jeg kan oppleve sinne overfor familiemedlemmer som har støttet mor, det blir et svik mot barnet. Opplever også at andre ikke stiller opp på en måte som er til hjelp for oss, og ønsker at noen kan snakke med dem slik at de får større forståelse for situasjonen.

Fosterforelder

Litteraturliste

- Andersen, A., Frantzen, H. og Fylkesnes, M.K. (2020). *Kompetansehjulet: en modell for arbeid med utvikling i barnevernet*. Tidsskrift Norges Barnevern nr.3, 2020.
- Barne- og familiedepartementet (BFD) (2021). *Et trygt hjem for alle. Regjeringens fosterhjemsstrategi 2021-2025*.
- Barne- og familiedepartementet (BFD) (2023). *NOU 2023:7 Trygg barndom - sikker fremtid*.
- Barne- og familiedepartementet (2024). *Stortingsmelding 29 (2023-2024). Fosterheim – ein trygg heim å bu i*. [Meld. St. 29 \(2023-2024\) - regjeringen.no](#)
- Barne- og familiedepartementet (2023). *Tiltaksplan for fosterhjemsrekruttering*.
- Barne- og familieetaten (BFE) (2024). *BYMIFS fagdokument*, upublisert.
- Barne- og familieetaten (BFE) (2024). *Et hjem er et sted du skal føle deg komfortabel i. Erfaringer fra barn og unge i fosterhjem*, upublisert.
- Barne- og familieetaten (BFE) (28.11.2024). *Faglig ressurside for barnevernet i Oslo*. [BFE/ Faglig ressurside/ fosterhjem](#).
- Barne- og familieetaten (2023). *Oppfølging av regjeringens fosterhjemsstrategi 2021-2025. Erfaringer fra bydelsbarnevernet i Oslo kommune høsten 2022*, upublisert.
- Barne- og familieetaten (BFE) (2024). *Veiledning til fosterhjem. Beskrivelse av veiledningstilbudet til fosterhjem i regi av Enhet for fosterhjemsveiledning, opplæring og støtte (EFOS)*, upublisert.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2021). *Faglige anbefalinger om økonomiske rammer for fosterhjem. Kriteriemodellen – modell for å vurdere behov for frikjøp av fosterhjemmet fra arbeid utenfor hjemmet*. [Faglige anbefalinger om økonomiske rammer for fosterhjem | Bufdir](#)
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2022). *Nasjonal opplæring for fosterhjem, SOLID*.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2024). *Veileder om barnevernstjenestens oppfølging av barn i fosterhjem*. [Veileder om barnevernstjenestens oppfølging av barn i fosterhjem | Bufdir](#)
- Barne-, ungdoms- og familieetaten, region sør (Bufetat region sør). *Nasjonalt spisskompetansemiljø (2022). Grunnlagsdokument SOLID*.
- Barne-, ungdoms- og familieetaten, region sør (Bufetat region sør). *Nasjonalt spisskompetansemiljø (2020). Kartlegging og vurdering av verktøy og metoder som kan benyttes for å vurdere fosterforeldres egnethet*.

Det store norske leksikon (02.12.2024). *Det store norske leksikon*. [Store norske leksikon](#)

Favne psykologbistand (28.11.2024). *Favnes prosessveiledning*. [FAVNES PROSESSVEILEDNING - Favne Psykologbistand](#)

Forskrift om fosterhjem (2024). *Forskrift om fosterhjem* (FOR-2023-10-13-1632). Lovdata. [Forskrift om fosterhjem - Lovdata](#)

Hart, Susan (2016). *Neuroaffektiv utviklingspsykologi 1. Makro- og mikroregulering*. København. Hans Reitzels forlag.

Helsebiblioteket (28.11.2024). *Videoressurs om prosessveiledning*. [Videoressurs om prosessveiledning - Helsebiblioteket](#)

Lov om barnevern (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. [Lov om barnevern \(barnevernsloven\) - Lovdata](#)

Mathisen, P. og Høigaard, R. (2021). *Veiledningsmetodikk*. Cappelen Damm Akademisk.

Paulsen, V. og Ytreland, K. (2022). *Tett oppfølging for å hindre utilsiktede flyttinger i fosterhjem*. Tidsskriftet Norges Barnevern, vol. 99, utg. 1, s. 20–36.

RVTS Sør (28.11.2024). *TraumeBevisst*. [TraumeBevisst - RVTS Sør kompetanseweb](#)

RVTS Øst (28.11.2024). *Traumesensitiv omsorg og behandling*. [Forside - Traumesensitiv omsorg og behandling](#)

Scofield, G. og Beek, M. (2014). *Trygg Base modellen – Å fremme tilknytning og resilens hos fosterbarn*. [Trygg Base - hefte for fosterforeldre \(unit.no\)](#)

Tonheim M., Iversen A.C. og Grønn-Jensen L. (2021). *Redde for å miste, redde for å kreve, redde for å være vanskelige. Relasjonen mellom barnevernstjenesten og slektsfosterhjem*. [Tidsskriftet Norges Barnevern: Vol 98, No 1 \(idunn.no\)](#)